

Povijest difamiranja integrativne bioetike

Smiljanić, Vlatko

Source / Izvornik: **Filozofska istraživanja, 2022, 3, 561 - 578**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.21464/fi42309>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:793669>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for
Croatian Studies](#)

Vlatko Smiljanić

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, Borongajska cesta 83d, HR–10000 Zagreb
vsmiljani@hrstud.hr

Povijest difamiranja integrativne bioetike

Sažetak

Autor se u radu bavi poviješću pokušaja difamacijâ integrativne bioetike od grupe hrvatskih filozofa te uzgrednim medijskim istupima u kojima je tendencija bila kleveta toga višegodišnjega istraživačkoga koncepta zagrebačke bioetičke škole. Uvodno se donosi povijesni pregled osnovnih kvalitativnih i kvantitativnih rezultata integrativne bioetike u hrvatskomu i europskomu kontekstu. Potom slijedi raščlamba konteksta difamiranja integrativne bioetike i aktera difamacije, odjelito u »znanstvenomu« i medijskomu sadržaju. U zaključku, tumači se pokušaj kompromitacije i profanacije integrativne bioetike kao dio fenomena destrolucije, teorije postkomunističkoga kaosa te produkcije patvorenoga jala.

Ključne riječi

difamacija, destrolucija, integrativna bioetika, neosikofantizam, progon vještica, teorija postkomunističkoga kaosa, zagrebačka bioetička škola

Uvod

Rijetko se koja europska zemlja poput Hrvatske može pohvaliti kontinuitetom neke znanstvene discipline. Hrvatska filozofska baština duga je gotovo devet stoljeća. Od toga vremena nizale su se znanstvene i inovacijske novine koje su redovito dolazile pod lupu drugim znanstvenicima, a čiji je najpozitivniji nusproizvod bilo širenje hrvatske filozofske misli i baštine. Dakako, događali su se i suprotni učinci, gdje su nepodupiratelji novih znanstvenih težnji nastojali argumentirano osporiti neke postavke, sastavnice ili tumačenja poštujući sva (ne)pisana pravila etike znanosti kakvu danas poznajemo. Ako su tako nastupali, trebali su poštovati objektivnost, provjerljivost znanstvenih spoznaja, logičnost iskaza, sistematičnost, preciznost i originalnost.¹

Povijest hrvatske znanosti kao nikada do tada nije zabilježila toliki difamirajući, denuncirajući, dijabolizirajući i disolirajući napad na novi znanstveni koncept kao što je to doživio projekt integrativne bioetike u Hrvatskoj od 2012. do 2018. Uspješnost inauguracije najprije koncepta, a poslije interdisciplinarnoga znanstvenoga polja integrativne bioetike, strelovitoga uspona u hrvatskoj te europskoj znanstvenoj i stručnoj zajednici, niz produciranih znanstvenih i stručnih radova, doktorskih disertacija, znanstvenih i stručnih skupova, ljetnih škola te objelodanjenih knjižnih izdanja posigurno svjedoče ne samo o hrvatskoj nego i o europskoj uspješnici u sferi suvremene humanističke znanosti, baš te discipline koju sve više nastoji pritiskati STEM-ideo-

1

Katarina Prpić, *Profesionalna etika znanstvenika*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb 1997., str. 43–45.

logija² i već naporna nakana za razvikanom praktičnošću svakoga čovječjega postupka i individualnoga napretka.

Zagrebačka bioetička škola od sredine 90-ih godina 20. stoljeća započela je s uspostavom integrativne bioetike, novoga pristupa etici i etičkim dilemama u suvremenomu društvu koje se našlo na prijelomu povijesnih epoha, osobito kroz gledišta intenzivne antropocentrizacije, informatizacije i brzih tehnčko-tehnoloških inovacija. U radu će ukratko biti predstavljena kvalitativna i kvantitativna obilježja povijesnoga razvoja integrativne bioetike do 2012. godine, da bismo mogli jednostavnije doprijeti do nepojmljive pojave njezina destruiranja. Unatoč inoviranju i uspješnosti, grupa hrvatskih filozofa, uglavnom s Instituta za filozofiju u Zagrebu, nastojala je znanstvenom produkcijom i politiziranim medijskim istupima difimirati koncept integrativne bioetike na sve dosjetljive načine: od tobožnjega znanstvenoga predstavljanja pseudo-znanstvenosti do osobne participacije nametanja disolirajućega mišljenja u medijskim objavama. U radu će biti interpretiran i raščlanjen povijesni slijed difamiranja integrativne bioetike, kako kroz znanstveni tako i kroz medijski sadržaj.

Od uspješnice do pseudoznanstvenih prokazivanja

Povijest integrativne bioetike vrlo je rano počela sa sistematizacijom.³ Na tu temu imamo do 2012. godine napisana tri znanstvena članka, gdje se svaki od njih dotiče njezina povijesnoga razvoja. Prvi su 2008. godine objavili Ivana Zagorac i Hrvoje Jurić pod jednostavnim naslovom *Bioetika u Hrvatskoj*,⁴ gdje su uz tematiziranje pojma, donijeli kratak povijesni pregled ishodišta, razvoja i tada trenutnoga stanja bioetike u nas. Navlastitu su pažnju posvetili integrativnoj bioetici. To ne čudi jer je rad dio projekta »Zasnivanje integrativne bioetike«⁵ s potporom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske koji je vodio od 2006. godine Ante Čović kao idejni i konceptualni začetnik.⁶ Prema istraživanjima Zagorac i Jurića, etabliranje integrativne bioetike, a time i hrvatske bioetike, sustavnije je započelo 1998. godine održavanjem simpozija *Izazovi bioetike* u okviru znanstveno-kulturne manifestacije *Dani Frane Petriša*, koju redovito organizira Hrvatsko filozofsko društvo, koje je uvelike podržalo koncept integrativne bioetike kada je još bio u povojima. Znanstveni radovi na tu temu počeli su se objavljivati u časopisima A1 kategorije *Filozofska istraživanja* i *Synthesis philosophica*, da bi se u razdoblju od 1990-ih do 2007. godine objelodanilo 23 različita knjižna naslova bioetičke tematike te ukupno 249 bibliografskih jedinica.⁷

Drugi rad koji se bavi poviješću integrativne bioetike napisali su Iva Rinčić i Amir Muzur. Za razliku od prethodnoga rada, donijeli su iscrpniji popis djela hrvatskih bioetičara. Prilozi, tako, započinju radovima Valentina Pozaića s Filozofsko-teološkoga instituta Družbe Isusove u Zagrebu od 1991. godine, dok je za koncept integrativne bioetike važan prilog i popis od autorskih djela Ivana Šegote, preko biblioteke *Bioetički svesci* Odjela za društvene znanosti Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci (64 naslova od 1999. do 2010.), zatim biblioteke *Klinička bioetika* istoga nakladnika (7 naslova od 2005. do 2009.), potom radova s međunarodnih skupova na temu integrativne bioetike u izdanju Academia Verlag iz Sankt Augustina (4 naslova od 2005. do 2010.), do biblioteke *Bioetika* u izdanju zagrebačke nakladničke kuće *Pergamena* (22 naslova od 1997. do 2010.).⁸ Knjižna djela hrvatske bioetike do 2010. godine broje ukupno 126 naslova, a najveći dio njih, naročito u izdanju *Pergamene*,

tematizira upravo koncept integrativne bioetike, što je očigledan bibliometrijski pokazatelj uspješnosti znanstvene produkcije radova na tu temu i očigledne akademske prihvaćenosti koncepta.

Treći rad koji se dotiče povijesnoga razvoja integrativne bioetike objavili su Mile Marinčić i Berislav Čović. Istaknuli su izlaganje Mislava Kukoča na prvomu međunarodnomu bioetičkomu simpoziju u Bosni i Hercegovini 2006. godine,⁹ na temu »Filozofija i bioetika u Hrvatskoj«. Na njemu je Kukoč predstavio pregled povijesti hrvatske bioetike od 1996., od teme »nove medicinske etike« koju prinosi znanstveni časopis *Društvena istraživanja*, zatim znanstvenih skupova u organizaciji Zavoda za sociologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, *Dana Frane Petriša* 1998. godine, suradnje s Hrvatskim liječničkim zborom, Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti te Klubom znanstvenih i kulturnih djelatnika Hrvatske seljačke stranke. Navlastito je u tom izlaganju istaknuto akademsko postignuće hrvatske bioetike

2

Filip Pavić, »Kako je STEM ubio humanistiku. Koga briga za Hegela! Svi hoće biti kao Musk!«, *Globus* 1514 (4. studenoga 2020.), str. 22–27.

3

Prvu sustavnu i cjelovitu povijest razvoja bioetike u nas donijela je Ana Jeličić 2016. godine: Ana Jeličić, *Recepcija i preobrazba bioetike u Hrvatskoj* (doktorski rad), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2016. O polazištima, definiciji integrativne bioetike, njenom značenju, pluriperspektivnosti, orijentaciji, integrativnosti i istraživačkim pristupima vidjeti: Luka Perušić, »Narav i metoda integrativne bioetike. Rasprava«, u: Ante Čović, Hrvoje Jurić (ur.), *Integrativno mišljenje i nova paradigma znanja*, Pergamena et al. Zagreb 2019., str. 323–412.

4

Ivana Zagorac, Hrvoje Jurić, »Bioetika u Hrvatskoj«, *Filozofska istraživanja* 28 (2008) 3, str. 601–611.

5

U internetskomu registru znanstvenih projekata Ministarstva znanosti i obrazovanja integrativna bioetika opisana je kao koncept koji je izvorno nastao u hrvatskomu kulturnomu prostoru, a iniciran je temeljem dvaju bioetičkih istraživačkih projekata. Jedan je »Bioetika i filozofija«, koji se izvodio na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom Ante Čovića, dok je drugi »Kultura koristi naspram kulture normi: o unutarkulturnim razlikama zapadne bioetike«, čiji je nositelj bilo Ruhrsko sveučilište u Bochumu pod vodstvom Waltera Schweidlera. Treba primijetiti da je znanstvena inauguracija nove interdisciplinarnе discipline započela kao izvorna hrvatska ideja uz njemačku znanstvenu i stručnu podršku te supartnerstvo. – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, »Lista prihvaćenih znanstvenih projekata – 1. ciklus.

Zasnivanje integrativne bioetike«, [z]projekti – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Dostupno na: http://zprojekti.mzos.hr/public/c2prikaz_det.asp?cid=1&psid=33&ID=2188 (pristupljeno 30. 8. 2022.).

6

Upisom naziva projekta u Hrvatsku znanstvenu bibliografiju dobiva se 337 radova (300 radova do 2012.), od čega su: znanstveni i pregledni radovi 49, stručni radovi 1, drugi radovi u časopisima 37, znanstveni radovi u zbornicima skupova 8, sažeci u zbornicima i časopisima 115, druga sudjelovanja na skupovima 35, 7 doktorskih disertacija, 9 autorskih knjiga, 9 uredničkih knjiga i 53 poglavlja u knjigama. Hrvatska znanstvena bibliografija, »Zasnivanje integrativne bioetike MZOS-130-1300990-1085«. Dostupno na: [https://www.bib.irb.hr/pretraga?operators=and\[%5BMZOS-130-1300990-1085%5D%20Zasnivanje%20integrativne%20bioetike%20%5BFoundation%20of%20Integrative%20Bioethics%5D%20%285437%29|text|project-id](https://www.bib.irb.hr/pretraga?operators=and[%5BMZOS-130-1300990-1085%5D%20Zasnivanje%20integrativne%20bioetike%20%5BFoundation%20of%20Integrative%20Bioethics%5D%20%285437%29|text|project-id) (pristupljeno 30. 8. 2022.).

7

Sandra Kantar, Kristina Svrženjak, »Prilozi za bibliografiju o bioetici u Hrvatskoj (1990. – 2007.)«, *Socijalna ekologija* 16 (2007) 2–3, str. 231–248.

8

Iva Rinčić, Amir Muzur, »Variety of Bioethics in Croatia: a Historical Sketch and a Critical Touch«, *Synthesis philosophica* 52 (2011) 2, str. 403–428.

9

Izlaganje dostupno i u pisanomu obliku: Mislav Kukoč, »Filozofija i bioetika u Hrvatskoj«, u: Velimir Valjan (ur.), *Integrativna bioetika i izazovi suvremene civilizacije*, Bioetičko društvu u BiH, Sarajevo 2007., str. 109–118.

u vidu prve obranjene doktorske disertacije na temu bioetike autorice Nade Gosić pod mentorstvom Ante Čovića u prosincu 1999. Dotaknuto je i osnivanje Hrvatskoga bioetičkoga društva 2000. godine u Rijeci i niz znanstvenih skupova koji su nakon toga uslijedili, te međunarodna suradnja s Ruhrskim sveučilištem u Bochumu. Važno je što autori rada ističu da se 2004. na međunarodnoj konferenciji u Dubrovniku, pod nazivom *Bioetika u južnoj i jugoistočnoj Europi*, prvi put spomenuo pojam »integrativna bioetika«.¹⁰ Tim je događajem pretpovijest integrativne bioetike od 1998. ušla u svoju povijest 2004. godine.

Za kraj ovoga poglavlja treba naglasiti važnost već spomenutih *Filozofskih istraživanja*, časopisa koji izlazi od 1980. godine. Njegovim sadržajem započeo je znanstveni i akademski razvoj integrativne bioetike jer je i sâm zamišljen kao integrativni filozofijski časopis, o čemu je detaljno pisao Željko Pavić.¹¹ Da bi to oprimirio, Pavić je naveo tematske blokove koji su pripremani isključivo po integrativnim postavkama, neki čak i prije zasnivanja integrativne bioetike: »Filozofija i jezik«, »Filozofija i psihoanaliza«, »Prostor i vrijeme između filozofije i znanosti«, »Filozofija i odgoj«, »Filozofija i književnost«, »Filozofija i teorija relativnosti«, »Filozofija i religija« itd. Već je iz samih naslova temâ više nego razumljivo da je iste neodmjenljivo proučavati i tumačiti integrativno te pluriperspektivno, što znatno doprinosi angažiranju suradnika izvan filozofske struke i interdisciplinarnoga okupljanja znanstvenika, čemu suvremena znanost danas itekako teži, a integrativna bioetika je hrvatsko počelo takvoga metodološkoga gledišta na znanost u nas. Osim toga, Pavić je u radu pokazao i dokazao kroz sadržajnu raščlambu da nema filozofijske discipline koja u istome nije bila uzeta u razmatranje tijekom tridesetogodišnje povijesti izlaženja toga časopisa.

Iako je do danas nastalo niz radova koji su se bavili plodonosnim razvojem integrativne bioetike,¹² ovdje je izložena situacija do 2012., kada dolazi do objave prvoga rada na temu difamiranja integrativne bioetike, o čemu će više biti riječi u sljedeća dva poglavlja. Ono što zasigurno možemo zaključiti jest da je u svojoj, zapravo kratkoj povijesti do 2012. godine koncept integrativne bioetike doživio je za hrvatske znanstvene prilike nevjerojatnu prihvaćenost, znanstvenu i obrazovnu produktivnost te međunarodnu prepoznatljivost.¹³ Do današnjih dana u humanističkim znanostima u Hrvatskoj niti jedan znanstveni projekt nije došao do tolike razine istodobne inovativnosti i produktivnosti kao što je to integrativna bioetika ostvarila – samo do 2012. godine.

Historijat difamiranja

U prethodnomu smo poglavlju pokazali da je integrativna bioetika u svojoj kratkoj pretpovijesti od 1998. godine i povijesti od 2004. pa sve do 2012. ostvarila značajne znanstvene, stručne, nakladničke i edukacijske uspjehe na malom uzorku radova koji fragmentarno prikazuju njezin povijesni i razvojni put u četrnaest, odnosno osam godina.

Ipak, koncept je od 2008. do 2018. postao metom žestokih difamirajućih, denuncirajućih, dijabolizirajućih, disolucijskih i destrolucijskih¹⁴ kritika. Uzrok toga treba tražiti u dopisu sastavljenomu 17. srpnja 2008., kada je grupa hrvatskih filozofa s Instituta za filozofiju u Zagrebu, Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta u Zadru i Sveučilišta u Rijeci, točnije Tomislav Bracanović, Pavel Gregorić, Filip Grgić, Tomislav Janović, Stipe Kutleša, Davor Pećnjak, Neven Petrović i Josip Talanga, Nacionalnomu vije-

ću za znanost Republike Hrvatske poslala dopis da bi »skrenuli pozornost na neke nepravilnosti u djelovanju« vrijednosnih kvalifikacija časopisa *Filozofskih istraživanja* i *Synthesis philosophica*.¹⁵ Nepravilnosti zbog kojih bi trebalo »revidirati odluku o dodjeli sredstava za financijsku potporu časopisima« te »preispitati odluku o uvrštavanju časopisa u najvišu kategoriju« jesu sljedeće: višejezična objava radova u navedenim časopisima od 2000. do 2006., popis

10

Mile Marinčić, Berislav Čović, »Mogući doprinosi integrativne bioetike u premošćivanju jaza u odnosu vjera – znanost«, *Obnovljeni život* 67 (2012) 1, str. 107–122.

11

Željko Pavić, »Ideje umjesto ideologija. O projektu 'Filozofska istraživanja'«, *Studia lexicographica* 4 (2010) 2, br. 7, str. 76–123.

12

O evoluciji integrativne bioetike posebno se ističu sljedeća dva rada: (1) Marko Kos, *Integrativna bioetika i problem njena znanstvenog statusa* (diplomski rad), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za filozofiju, Zagreb 2013.; i (2) L. Perušić, »Narav i metoda integrativne bioetike«. Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku također je objavio dokument historiografskoga značaja pod nazivom *Koncept i projekt integrativne bioetike* iz 2016. u kojemu su predstavili razvoj integrativne bioetike od 1998. do 2011. (u nekim dijelovima do 2016.) u natuknicama, interpretirajući razvojnu preobrazbu, historijat znanstvenih dijaloga, programa, infrastrukture te doprinosa konstituiranju europske bioetike. Iako nacrtnoga karaktera, dokument je vrijedan izvor koji ukratko na jednom mjestu donosi kronološki i sustavni pregled integrativne bioetike. – Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, »Koncept i projekt integrativne bioetike« (2016.). Dostupno na: <http://www.bioetika.hr/wp-content/uploads/2016/02/ZCI-IB-koncept-i-projekt.pdf> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

13

To dokazuje novinski intervju: Srećko Horvat, »Institucionalni okvir bioetike«, *Vijenac* 342 (12. 4. 2007.), intervju (razgovarali Walter Schweidler, Thomas Sören Hoffmann i Ante Čović). Dostupno na: <https://www.matica.hr/vijenac/342/institucionalni-okvir-bioetike-6207/> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

14

Destrolucija je sustavna destrukcija institucionalnoga, pravnoga i činjeničnog reda te posebno institucija, autoriteta i vrijednosti koje su važne za nacionalni i kulturni identitet. – Ante Čović, »Destrolucija«, *Universitas* 90 (24. travnja 2017.), str. 11.

Potrebno je naglasiti da je ista grupa hrvatskih filozofa svoje znanstvene doprinose objavljivala u časopisima na koje su se okomili, a neki čak i nakon potpisivanja dopisa. Raščlambom sadržaja časopisâ utvrđeno je od 1987. do 2011. godine 30 kategoriziranih znanstvenih radova i 37 prikaza. Tomislav Bracanović je 1998. (br. 68), 1999. (br. 74) i 2001. (br. 83) objavio prikaze knjigâ u *Filozofskim istraživanjima*. Pavel Gregorić objavio je prikaze 1999. (br. 74) i 2003. (br. 89). Filip Grgić je 1986. u *Filozofskim istraživanjima* objavio prikaz (br. 18), 1987. objavio dva prikaza (br. 20 i br. 22), 1988. objavio dva pregledna članka (br. 24 i br. 26) i jedan izvorni (br. 27), a 1989. prikaz (br. 29). Zatim, 1990. dva prikaza (br. 34 i br. 35) i izvorni članak (br. 37), 1991. prikaz (br. 40), 1992. u časopisu *Synthesis philosophica* izvorni članak (br. 14), 1993. izvorni članak (br. 49) i knjigu *Aristotel o istinitosti i lažnosti* (knj. 63 u biblioteci »Filozofska istraživanja« Hrvatskoga filozofskog društva, srodnoj časopisu), te u časopisu *Synthesis philosophica* s Josipom Talangom izvorni članak (br. 15), a 1997. isto izvorni članak (br. 66). Tomislav Janović je objavio prikaz 1987. (br. 21) i izvorni članak 1993. (br. 51). Stipe Kutleša je 1986. objavio pregledni članak (br. 19), 1987. objavio je prikaz (br. 23), 1988. dva prikaza (br. 24 i br. 25) te izvorni članak (br. 27), 1989. izvorni članak i prikaz (br. 32–33), 1991. prikaz u časopisu *Synthesis philosophica* (br. 11), 1992. pregledni članak (br. 47) i izvorni članak (br. 48) u *Filozofskim istraživanjima*, a iste godine u *Synthesis philosophica* izvorni članak (br. 8), 1993. objavio je prikaz (br. 18) i izvorni članak (br. 48) u *Filozofskim istraživanjima*, a izvorni članak u *Synthesis philosophica* (br. 16). Knjigu *Prirodnofilozofijski pojmovi Ruđera Boškovića* objavio je godine 1994. (knj. br. 67). Uz to, 1996. u br. 60 i 62 prikaze, kao i 1998. u br. 69 i 70 te 1999. (br. 72–73) i 2001. (br. 80). Zaključno, godine 2003. objavio je prikaz u broju 88 *Filozofskih istraživanja*. Davor Pečnjak je 1988. i 1989. objavio izvorne članke (br. 25 i br. 28), 1990. pregledni članak (br. 36), 1998. objavio je prikaz (br. 70), također prikaz 2003. (br. 90) te nekrolog 2010. (br. 120). Neven Petrović je 1988. i 1989. objavio prikaze (br. 27 i br. 29), 1997. još jedan prikaz (br. 66), a 2011. godine objavio je članak u *Filozofskim istraživanjima* (br. 123), dakle, nakon što je potpisao dopis naveden u bilješ-

radova Ante Čovića i Pave Barišića koji su objavljeni za njihova mandata glavnih urednika te u istomu razdoblju objavljenih radova izvršnoga urednika Marijana Krivaka, zamjenika glavnoga urednika Hrvoja Jurića i mlade izvršne urednice Ivane Zagorac.¹⁶

Nakon spomenutoga pisma Nacionalnomu vijeću jedan od supotpisnika toga dokumenta, Stipe Kutleša, svojevolumeno je u svojstvu glavnoga urednika *Filozofskoga leksikona* odlučio 5. prosinca 2011. iz rukopisa izbaciti leksikonsku natuknicu »pluriperspektivizam« autora Hrvoja Jurića, što je bio do tada nezapamćen i do danas neobjašnjen skandal zloporabe položaja i ovlasti u hrvatskomu sustavu znanosti, za što je 2014. hrvatska znanstvena javnost zatražila odgovor u vidu članka Željka Pavića.¹⁷

U uzlaznoj putanji hrvatske humanističke znanstvene uspješnice koncept integrativne bioetike došao je pod negativno našiljeno pero već spomenutoga Tomislava Bracanovića, koji je objavom difamirajućega rada u međunarodnoj bioetičkoj javnosti nastojao ozloglasiti koncept integrativne bioetike i prikazati ga pseudoznanstvenom disciplinom.¹⁸ Članak je izazvao pažnju očito njegovoj argumentaciji sklonoga filozofskoga podmlatka, Viktora Ivankovića i Lovre Savića,¹⁹ koji su prvi difamirajući rad objavili 2016.²⁰ Na tome autorski dvojac nije stao, nego su 2018. objavili novi rad, također na engleskomu jeziku, da bi bio dostupan međunarodnoj publici.²¹

Druga vrsta destrolucijskih čini odvila se na međunarodnomu znanstvenomu skupu *Enhancement: Cognitive, Moral and Mood* u Beogradu od 14. do 16. svibnja 2013. gdje su održali predavanja Tomislav Bracanović i Tomislav Janović. Difamiranju ni tada nije bilo kraja jer su nakon tobožnjega znanstvenoga sadržaja uslijedili medijski članci istoga karaktera. Valja primijetiti da u vidno orkestriranomu dvotandemnom »znanstvenomu« i medijskomu napadanju integrativne bioetike ne nalazimo niti jedan *contra*-članak kako bi barem bila zadovoljena pravna maksima *audiatur et altera pars*.

Raščlamba »znanstvenoga« sadržaja

Prije svega, potrebno je rastumačiti sadržaj dopisa iz 2008. godine. Spomenuta skupina hrvatskih filozofa istaknula je motivaciju:

»Potaknuti nedavnim javnim raspravama o etici znanstvenog publiciranja, kvaliteti domaćih znanstvenih časopisa i kriterijima njihove financijske potpore iz javnih izvora, želimo Nacionalnom vijeću za znanost skrenuti pozornost na neke nepravilnosti u djelovanju navedenih publikacija.«

U nastavku dopisa naveli su da uz dopis dostavljaju dva priloga. U prvomu prilogu su naveli popis radova objavljenih u časopisu *Synthesis philosophica* od 2000. do 2006. »koji su prethodno, naknadno ili iste godine objavljeni i u *Filozofskim istraživanjima*«. Oni smatraju »da trenutno uočeni broj preklapanja dovodi u pitanje odvojenost tih dvaju časopisa«. Drugi prilog sadrži popis radova objavljenih u navedenim časopisima čiji su autori svojedobno bili njihovi glavni urednici, Ante Čović i Pavo Barišić, »kako u vrijeme dok je svaki od njih obnašao tu funkciju tako i u vrijeme dok ju je obnašao onaj drugi«. Iz toga su zaključili »nesrazmjer znanstvene kvalitete navedenih časopisa i njihova aktualnoga statusa proizašlog iz odluka pojedinih državnih tijela«. Istaknuli su da je izvršni urednik časopisa Marijan Krivak u tomu razdoblju objavio 7 radova, pomoćni urednik Hrvoje Jurić 9 radova, a Ivana Zagorac kao mlada urednica od 2006. do 2008. dva rada. Zbog toga je grupa filozofa zatražila reviziju odluke o dodijeli financijskih sredstava časopisima i pre-

ispitivanje odluke Vijeća o uvrštavanju časopisa u kategoriju A1, a posebno su naveli da će oni »obavijestiti i tvrtku Thomson Reuters (ranije Thomson Scientific) koja je časopis *Synthesis Philosophica* uvrstila u baze podataka *Current Contents* i *Arts & Humanities Citation Index*«.

U dopisu je očigledna nevjerojatna sažetost u destruiranju i argumentiranju teških optužbi koje bi trebale izravno motivirati Nacionalno vijeće da potakne prestanak resorne financijske potpore i znanstvenu degradaciju obaju časopisa. Pođemo li u pomniju raščlambu krajnje nakane, vidimo da je ovaj dopis ujedno i tužba i presuda u jednomu tekstu jer skupina znanstvenika formulira optužnicu i donosi prijedlog presude za Vijeće i presudu koju oni sami namjeravaju ostvariti. Zbog toga možemo zaključiti da je pojava svrha toga dopisa zapravo obavijesna prema Ministarstvu i Nacionalnom vijeću jer je navedena skupina znanstvenika već donijela presudu, dakako, izvan svoje zbiljne nadležnosti.

Teza da su časopis *Filozofska istraživanja* i *Synthesis philosophica* dva odvojena časopisa u razdoblju od 2000. do 2005. nije točna. Uvidom u prve stranice časopisa *Synthesis philosophica* u posebnom je okviru na engleskomu,

ci broj 16. Uz spomenuti članak s Grgićem iz časopisa *Synthesis philosophica*, u kojem je također 1990. godine i 1992. godine objavio izvorne članke (br. 10 i br. 14), Talanga je 1988. objavio izvorni članak (br. 27), godine 1989. četiri prikaza (br. 28, 29, 30 i 31), godine 1990. prikaze u br. 34 i 35, te pregledni članak u br. 34 i izvorni članak u br. 37, 1991. izvorni članak (br. 43), 1992. izvorni članak (br. 47) i 1993. izvorni članak (br. 48).

15

Tomislav Bracanović, Pavel Gregorić, Filip Grgić, Tomislav Janović, Stipe Kulteša, Davor Pećnjak, Neven Petrović, Josip Talanga [vlastoručno potpisani], »Vrijednosna klasifikacija časopisa *Filozofska istraživanja* i *Synthesis Philosophica*«. Dopis poslan Nacionalnom vijeću za znanost Republike Hrvatske (17. 7. 2008.).

16

Željko Pavić, »'Pluriperspektivizam' – slučaj jedne natuknice u *Filozofskome leksikonu*«, *Filozofska istraživanja* 34 (2014) 4, br. 136, str. 577–600.

17

Tomislav Bracanović, »From integrative bioethics to pseudoscience«, *Developing World Bioethics* 12 (2012) 3, str. 148–156, doi: <https://doi.org/10.1111/j.1471-8847.2012.00330.x>.

18

Zanimljivo, Savić je sudjelovao na Studentskoj bioetičkoj radionici pri 12. *Lošinjским danima bioetike* 2013. godine s temom »Biopolitika i bioetika u psihijatriji – problem ECT-a«. – Hrvoje Jurić (ur.), 12. *Lošinjски dani bioetike*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb 2013., str. 26, 125–126. O važnosti radionice vidjeti

više: Luka Perušić, Ivan Bauernfreund, »Na putu studentske bioetičke radionice: osvrt na razvoj, ulogu i značaj bioetičkog inkubatora«, *Holon* 5 (2015) 1, str. 164–202. Vrijedi uzeti u obzir da je Savić na društvenoj mreži *Facebook* javno napisao komentar u kojemu je najavio nastavak difamiranja integrativne bioetike bez obzira na to koji bi prigovori mogli postojati na njihov pothvat: »Nema tu puno pameti' ... Cini se da imas prigovore na nas clanak i argumente pa bi bilo zanimljivo cuti o cemu se radi. Slobodno ih navedi jer planiramo publicirati o integrativnoj bioetici jos u buducnosti s novim prigovorima i mislim da bi to bilo svima od pomoci.« – Snimak komentara dostupan autoru.

19

Viktor Ivanković, Lovro Savić, »Integrative bioethics: a conceptually inconsistent project«, *Bioethics* 30 (2016) 5, str. 325–335, doi: <https://doi.org/10.1111/bioe.12235>. Međutim, prije objave rada Savić i Ivanković su 16. svibnja 2014. na međunarodnom skupu *Filozofija i znanost* u organizaciji Udruženja studenata filozofije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu imali izlaganje istoga naslova (Program skupa dostupan je na sljedećoj poveznici: https://m.facebook.com/event-s/651288258284267/?ref=3&ref_newsfeed_story_type=regular, pristupljeno 30. 8. 2022.). Sudionici skupa uputili su im kritike na loše argumentacijske osnove, no oni se na iste nisu osvrnuli prilikom pisanja priloga.

20

Lovro Savić, Viktor Ivanković, »Against the integrative turn in bioethics: burdens of understanding«, *Medicine, Health Care and Philosophy* 21 (2018), str. 265–276, doi: <https://doi.org/10.1007/s11019-017-9799-5>.

njemačkomu i francuskomu jeziku istaknuta rečenica u prijevodu na hrvatski jezik: »Međunarodno izdanje časopisa *Filozofska istraživanja*«. Međutim, od 2006. novo uredništvo toga časopisa odlučilo je napustiti prethodnu izdavačku praksu pa su oba časopisa tako postala samostalno izdanje bez promjene programske orijentacije koja je prije svega integrativna, pluriperspektivna i posebno otvorena mladim autorima, što je Željko Pavić istražio u spomenutom radu »Ideje umjesto ideologija«. Dakle, objavljeni radovi nisu bili kopirani, nego su bili prevedeni sa stranoga jezika na hrvatski jezik i obratno. S jedne strane, optužba zbog toga što su Barišić i Čović objavljivali radove tijekom uredničkoga mandata jednoga ili drugoga ispod je svake akademske i životno logične razine. Opće je poznato da objavljivanju rada u znanstvenomu časopisu prethodi više razina provjerâ: najmanje dvije zasebne slijepe recenzije i suglasnost uredništva časopisa za objavu rada. Zbog toga je očito da optuženici ne priznaju Čoviću i Barišiću status samostalnih osoba. S druge strane, inicijativa za izbacivanje časopisa iz svjetske znanstvene baze nije ništa do destrolucije jednoga od najživotnijih znanstvenih časopisa u Hrvatskoj od interesa za hrvatsku znanost, ali i državu, jer govorimo o publikaciji koja je izjednačena s međunarodnim filozofijskim časopisima. U to je vrijeme hrvatska znanost u već spomenutoj međunarodnoj znanstvenoj bazi podataka zastupljena samo s devet časopisa unutar svih šest područja znanosti, od kojih je jedno od tih prestižnih mjesta zauzimao časopis *Synthesis philosophica*.

Pristupimo li tomu denuncirajućemu dopisu s pravnoga gledišta, onda možemo zaključiti da isti ne sadržava činjenični razlog postupanja (*fundamentum agendi*) jer u njemu nije navedena nijedna egzaktna i vjerodostojna (pret)postavka kojom bi se opravdao pokrenuti postupak. Dakle, možemo govoriti jedino o zloporabi njihova položaja kao članova akademske zajednice i zlonamjernomu konstruiranju lažne optužbe (*accusatio falsa*).

Za bolji kontekst treba spomenuti nečasnu praksu potpisnika dopisa s obzirom na angažman oko časopisa *Prolegomena*, također hrvatskoga znanstvenoga časopisa u polju filozofije na A2 listi izvrsnosti, a u kojemu djeluju Tomislav Bracanović i Josip Talanga kao ključne osobe u rukovodstvu časopisa. Neka imena od potpisnika također pripadaju uskomu krugu suradnika i dužnosnika časopisa. Primjerice, Bracanović je kao pomoćnik urednika objavio u tomu časopisu od 2002. do 2005. četiri znanstvena rada. Usporedimo li taj broj s brojem objavljenih članaka u tomu časopisu, dolazimo do jednostavnoga matematičkoga izračuna prema (1 članak na svakih 11 objavljenih, ukupno 44 u tomu razdoblju) kojemu je u ulozu pomoćnoga urednika Bracanović objavljivao 9,4 više članaka u vlastitomu časopisu nego što je to činio Jurić s obzirom na razdoblje i izmjeničnost izlaženja časopisa. Zato možemo zaključiti da njihova tobožnja osnovana sumnja i *accusatio falsa* jest priprosta podvala očitoga nečasnoga časopisnoga suparništva u polju filozofije.

Ako ćemo kvantitativno razmatrati optužbe za ostale dionike časopisa, onda dolazimo do toga da je Krivak u navedenom periodu objavio jedan članak na svakih 60,3 objavljenih članaka, odnosno jedan članak na svaka 4,2 broja časopisa, pri čemu članak u koautorstvu nije uzet u izračun. Isto tako, Jurić je za isto vrijeme objavio jedan svoj autorski članak na svaka 103,4 objavljenih članka, tj. jedan članak na svakih 7,3 brojeva časopisa, gdje također su autorski članci nisu uzeti u izračun. Suvišno je navoditi kakav bi bio količnik ako imamo na umu da je Zagorac objavila u narednomu razdoblju dva rada? Sve navedeno upućuje na zaključak o svrsi dopisa kao difamirajućega, denuncira-

jućega i dijabolizirajućega teksta s krajnjom nakanom velike nesklapnosti te pokušaja međunarodnoga izvoza neakademskoga jala.

Iako je ta tema istražena u spomenutomu radu Željka Pavića, kratko ćemo se osvrnuti na nju u kontekstu difamiranja integrativne bioetike. Riječ je o izbacivanju leksikonske natuknice »pluriperspektivizam« autora Hrvoja Jurića u *Filozofskom leksikonu* u izdanju Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža«, urednika Stipe Kutleše. Urednička demokratičnost toga izdanja izostala je naprasnim i neargumentiranim izbacivanjem natuknice o pojmu koji je okosnica metodologije integrativne bioetike, čime je glavni urednik leksikona znanstvenoj i stručnoj javnosti poslao sljedeću poruku: integrativna bioetika ne pripada kanonskomu korpusu hrvatske filozofije.

Prvi je difamirajući znanstveni članak Bracanović objavio 2012. pod naslovom »Od integrativne bioetike do pseudoznanosti«. U sažetku članka naglasio je da »zagovornici integrativne bioetike upadaju u razne konceptualne zabune i nedosljednosti« te da »integrativna bioetika ne sadrži ni najmanju normativnost ili sposobnost usmjeravanja djelovanja« i da »pokazuje veliki broj pseudoznanstvenih značajki koje dovode u sumnju njezinu ukupnu vjerodostojnost«. ²² Na početku rada sustavno niže definicije i tumačenja pojmova što zapravo čvrsto definira etimološke, tvarne i metodološke ²³ značajke integrativne bioetike čime se gubi smisao pseudoznanstvenosti, kada postoje sve postavke koje je naveo. U radu uporno nastoji progurati tezu da je bioetika dio primijenjene etike što argumentira time da je »primijenjena etika vjerojatno jedna od najinterdisciplinarnijih disciplina suvremene filozofije«. ²⁴ Uz gotovo svaku tezu iznosi probabilistički izraz poput »vjerojatno«, »može se« i sl., čime izbjegava jasniju argumentaciju svojih teza koje zbog toga čitatelju ostaju »visjeti u zraku« kao necjelovite i nedovoljno elaborirane. Drugi način argumentacije je ideologizacija činjenica, što se posebno očituje u nazivu i sadržaju poglavlja *Konceptualna konfuzija, nedosljednost i dvostruki standardi*, gdje optužuje Jurića po načelu poštene argumentacije, a sam ga ne primjenjuje kada postavlja pitanja bez odgovora poput: »Koji je to 'diskurs', koji 'kategorijski aparat' i koje 'teorije'?«. ²⁵

Ključan Bracanovićev argument za pseudoznanstvenost nedostatak je normativnosti. Ovdje možemo postaviti legitimno pitanje o tome prema kojemu se kriteriju u humanističkim i interdisciplinarnim znanostima određuje normativnost te koja znanost to propisuje. Znači li to da je znanost manje »znanstvena« ako ima manje tih kriterija? Znači li to da je pravo najnormativnija znanost, a filozofija onda uopće nije normativna – niti je znanost? Ako se vratimo na srž rada, onda Bracanovićeva izjava dovodi do temeljnoga pitanja: prema kojim su kriterijima etika i bioetika nužno normativne? Zbog toga je u integrativnoj bioetici usvojen i razvijan koncept orijentacijskoga znanja, koji je ključan prinos integrativnoga mišljenja nastao na nasljedstvu filozofije

21

T. Bracanović, »From integrative bioethics to pseudoscience«, str. 148.

istraživanja 34 (2014) 4, str. 471–485, ovdje str. 471.

22

Prema Mislavu Ježiću, integrativna bioetika »uza znanstvene metode uzima u obzir i kulturne perspektive u kojima znanstvena djelatnost dobiva širi, nerijetko i različit, životni smisao«. – Mislav Ježić, »Kulturne perspektive i znanstvena metodologija«, *Filozofska*

23

T. Bracanović, »From integrative bioethics to pseudoscience«, str. 150.

24

Ibid., str. 152.

orijentacije. Ono ne donosi ukupnost ili krajnji usud, nego pruža put k pluriperspektivnomu zaključku neke (bio)etičke dileme. Orijetacijsko znanje, dakle, nije utvrđeno mjerom ili količinom nečega. Ako baš hoćemo, onda je ono na principu »trebanja« po Kantu – *Sollen*, a ne *Sein*. Orijetacijsko znanje jest društvena norma kao skup obrazaca o međusobnom odnošaju u zajednici prema kriteriju kako bi trebalo biti, kako to zajednica zahtijeva, a ne kako zaista jest.

U nastavku teksta Bracanović sugerira što bi integrativna bioetika trebala činiti, a što u svojoj krajnjoj produkciji i čini, te postavlja niz poopćenih nakana poput: što treba učiniti, koje sklonosti poštivati ili odbiti te kako opravdati odluku. No, onda taj članak ne bi trebao nositi naziv koji ima, nego, primjerice, »Metodološki doprinosi integrativnoj bioetici«. Dakle, dolazimo do zaključka da autor sugerira metodologizaciju, a u uvodu piše o tome kako će predstaviti pseudoznanstvenost. Najapsurdniji dokaz tomu je njegovo sljedeće pitanje: »Je li onda uopće integrativna bioetika – bioetika?«²⁶

U poglavlju o pseudoznanstvenim značajkama navodi kao jedan od razloga činjenicu da je sesija o integrativnoj bioetici u sklopu IX. Svjetskoga kongresa bioetike 2008. održana u Opatiji, a ne u Rijeci, te zamjera jezik sesije koji je bio njemački, a ne engleski. Bracanović bi kao znanstvenik trebao znati da dvije lokacije održavanja znanstvenih skupova nisu ništa neobično, kao i činjenica da je njemački jezik jedan od svjetskih i službenih jezika Europske unije. No, tumačenje ostaje beznačajno kada pročitamo njegovu tezu da se međunarodna pohvala integrativne bioetike tumači kao autoglorifikacija, a integrativno-bioetički pojmovi su egzotični neologizmi s »napuhanom i lažnom aumom temeljnosti i epohalnosti«. Promociju integrativne bioetike naziva »medijskom infekcijom«, a međunarodnu zastupljenost tumači ovako: »nije teško vidjeti kako se neke lokalne bolesti, tj. integrativna bioetika, prenose u inozemstvo«. ²⁷ Zaključak toga rada posebno je intrigantan jer osim što želi bezuspješno problematizirati znanstvenu produkciju integrativne bioetike i njezinu financijsku potporu od države, Bracanović nastoji prestrašiti mlade autore da ne šalju svoje radove u časopise *Filozofska istraživanja* i *Synthesis philosophica* jer, tvrdi:

»Međutim, kontrolirajući ta dva filozofska časopisa, integrativni bioetičari mogu kontrolirati većinu akademskih napredovanja na polju filozofije u Hrvatskoj, kao i pozicije da popune prostor hrvatske društvene i akademske znanosti s brojnim člancima o bioetici čije je argumente i jasnoću teško razlikovati od pseudoznanosti. [...] vrše izuzetno loš utjecaj na hrvatske studente i mlade istraživače.«²⁸

U kontekstu ove izjave vrijedi istaknuti da su časopisi *Filozofska istraživanja* i *Synthesis philosophica* ne samo nastavili objavljivati priloge mladih autora iz cijeloga svijeta i obrazovati mlade urednike nego se oba časopisa nalaze i u svim šire renomiranim svjetskim citatnim bazama, poput Clarivateove *Journal Citation Reports* citatne baze, *Scimago Journal Ranks* citatne baze i *Directory of Open Access Journals* citatne baze.

Drugi difamirajući znanstveni rad, koji je najavljen kao »kritička ocjena integrativne bioetike« s »nerazumljivim i maglovitim pojmovima« i »odjevenim retoričkim uljepšanjima« napisali su Viktor Ivanković i Lovro Savić. Prvi je doktorand politologije, točnije političke teorije, a drugi je tada bio na MA studiju iz filozofije sa znanstvenim interesima u poljima filozofije psihijatrije. To treba istaknuti jer su se u radu bavili kritikom integrativne bioetike iako im ni etika, ni bioetika nisu u znanstvenom interesu, niti su o tomu do tada pisali i objavljivali znanstvene radove. Nalik Bracanoviću, spomenuti dvojac

rad započinje gomilanjem teorijskih postavaka. Zbog toga im se ne može poreći sposobnost da na dobar način sažmu najvažnije pojmove i objašnjenja, čime zapravo, kao i Bracanović, opovrgavaju teze iznesene u sažetku i uvodu svojega rada. Iako se istinski teorijski trude osporiti integrativnu bioetiku, oni svojim primjerima koje nude (npr. pobačaj, eutanazija itd.) samo potvrđuju primjenjivost i značaj integrativne bioetike prilikom moralnih dvojbi. U nedostatku argumenata koriste se također ideologizacijom činjenica. Primjerice, najviše su pokušavali osporiti Jurićeve misli o općoj potvrdi života na svim bioetičkim razinama pa, kao zaključak, naveli:

»Jurićeva je tvrdnja puka generalizacija.«²⁹

Kada govore o pluriperspektivizmu, onda ga na isti način, kao u prethodnomu poglavlju, potiču i promiču, iako misao zamišljaju »prigovorom od štete perspektivističkoj istini«, ali takav argument nije doličan znanstvenomu diskursu. Kao i Bracanović, i oni problematiziraju normativnost, pa zato zaključuju da »integrativna bioetika teško da će uopće biti etika«³⁰ (sic!). Zanimljivo je da navode kako ne razumiju što orijentacijsko znanje zapravo jest, a u isto vrijeme nude najbolje djelo orijentacijskoga znanja u kršćanskomu svijetu – Bibliju. Zanimljivo, ne slažu se u potpunosti s nekim Bracanovićevim tezama, pa čak i sami sebe dovode u pitanje kada kažu: »Ako je Bracanović točan, tada integrativna bioetika nema sposobnost vođenja akcije.«³¹ Primijetimo da se autorski dvojac također oprezno koristi probabilističkim izrazom »ako«, kao i autor na kojega se pozivaju. Potpuno je apsurdno da upućuju na najbolju obranu integrativne bioetike od sužanjanja nametnute normativnosti, što je napisao Amir Muzur:

»Zašto, međutim, etika i bioetika trebaju biti (samo) uopće normativne? Te se discipline mogu dobro protumačiti i shvatiti kao primarno pedagoške, razvijajući ljudski karakter demonstrirajući složenosti pojave i odgovornosti za vlastito ponašanje. Normativnost nameće trenutna, jednostavna rješenja, a time i često dovodi do pogriješaka.«³²

U zaključku rada autori su dali postavku koju prethodno o razradi teme nisu detaljnije objasnili i argumentirali, a po kojoj integrativna bioetika ima samoproglashenu izvrsnost, revolucionarnu prirodu i niz problema i nedosljednosti. Osim dijabolizirajuće značajke takvoga izraza, izostalo je tumačenje toga navodnoga niza problema i nedosljednosti, izuzev upornoga isticanja nedostatka normativnosti. To jasno pokazuje da se nisu držali paradigme poštenoga argumentiranja, iako u tome tako nisu niti mogli uspjeti.

Drugi rad istoga dvojca bavi se *za njih kolosalnim otkrićem* koje je jedan od razloga zašto se oni zalažu za odbijanje integrativne bioetike, a riječ je o krajnje nejasnomu problemu semantičke neusmjerenosti. U uvodu koriste množinu prilikom navođenja svih prigovora integrativnoj bioetici, a nedvojbeno je

25
Ibid., str. 152.

26
Ibid., str. 154–155.

27
Ibid., str. 156.

28
V. Ivanković, L. Savić, »Integrative bioethics«, str. 328.

29
Ibid., str. 332.

30
Ibid., str. 334.

31
Amir Muzur, »The nature of bioethics revisited: a comment on Tomislav Bracanović«, *Developing World Bioethics* 14 (2014) 2, str. 109–110, doi: <https://doi.org/10.1111/dewb.12008>.

da je ta množina skromna, tj. da je čine oni sami i Bracanović. Time su željeli hiperbolizirati negativan stav prema integrativnoj bioetici na najvišoj razini. Kao mjeru znanstvene kritičnosti, oni ponavljaju sve ono što je Bracanović već interpretirao, a na pojedinim mjestima zahvaljuju na ukazivanju na neke argumente, poput zahvale Nevenu Petroviću, koji je očito najzaslužniji za otkriće toga »velikoga problema« semantičke neusmjerenosti. Ostaje otvoreno pitanje zašto onda Petrović nije suautor rada i kako to da je uredništvo časopisa propustilo tu bilješku, koja zapravo objašnjava da ideja o tom velikom problemu nije izvorno ni Ivankovićeve, ni Savićeve, nego su je isti razradili na temelju očite Petrovićeve opaske. Ali ponovno treba navesti jednu suluđost, a to je da se ni Petrović, kao ni Savić i Ivanković, ne bavi ni etikom, ni bioetikom. Rad sadržava dosta autocitata s obzirom na prethodno objavljeni rad bez ikakve naznake da je riječ o nastavku prvoga rada. Možemo zaključiti da su to činili u kroničnomu nedostatku znanstvenih i opravdanih argumenata. Uzmogne se primijetiti i velika količina teoretizacije bez izvornoga autorskoga doprinosa, tj. argumentativnoga i vlastitostavnoga određenja, zbog čega ovaj rad podsjeća na kompilaciju teza bez smisla istine. Kada pokušavaju nešto argumentirati, onda to čine tako da izravno ismijavaju integrativnu bioetiku, što pokazuje sljedeće:

»Što bi integrativni bioetičar mogao učiniti u takvoj situaciji? Prema Bracanoviću, on ne može puno učiniti jer su principi koje integrativni bioetičar usvaja puki podsjetnici da bismo trebali biti dobro informirani o raznim mišljenjima, ali nisu pružatelji bilo kakvih značajnih i moralno relevantnih smjernica za djelovanje.³³ [...] Zagovornici integrativne bioetike su došli samo da prikazuju određene probleme, a ne da ih riješe.«³⁴

Drugi vid difamacije zbio se u izlaganjima Tomislava Janovića i Tomislava Bracanovića na spomenutomu skupu u Beogradu gdje je najprije Janović održao predavanje naziva »Čudna sudbina akademske etike u Hrvatskoj: od marksističkoga raspada etike do integrativne bioetike«. U sažetku izlaganja koji je objavio na CROSBi-ju, naveo je sljedeće:

»Porijeklo ovoga fenomena, kao što ću pokušati prikazati, može se pratiti od 1970-ih i 1980-ih, razdoblja masovne primjene marksističke teorijske matrice na društvene i humanističke znanosti. [...] Iznenađujuće da se tijekom 90-ih godina tijekom tranzicije i ratnog razdoblja u Hrvatskoj, situacija gotovo nije promijenila. Ono što se ipak promijenilo je ideološka prevlast novih/starih akademskih moćnika. Jedan od najomiljenijih pravaca doktrinarne revolucije – ili 'osobnog razvoja', kako bi se to moglo nazvati – bio je onaj od kreativnoga marksizma preko nacionalnog liberalizma do socijalno osviještenog antineoliberalizma. [...] Projekt zvan integrativna bioetika (ili Zagrebačka mantra) nastao je kao nusprodukt ove vrste doktrinarnih promjena.«³⁵

Janović je uvelike prihvatio dijaboličnu interpretaciju integrativne bioetike kako je opisuje Bracanović, kao tzv. »Zagrebačku mantru«, a koristi se istom metodom opreznoga iskazivanja vlastitih zaključaka. Upotrebljava izraze poput »pokušati prikazati« i »kako bi se to moglo nazvati«. Iako o tome na internetu postoji videozapis loše kvalitete slike i zvuka,³⁶ oslonac je dan pisanoj riječi, tj. prikazu skupa.³⁷ Za razliku od Bracanovića, Janović u difamaciji već ustaljene izraze poput »normativne praznine« i »praktične uzaludnosti«, upotpunjava »dokazanom koristi za osvajanje moći« i »tendencijom širenja i stjecanja kontrole nad akademskim institucijama«. Time je želio ponajviše ozloglasiti integrativnu bioetiku kao sredstvo navodnoga višega utjecaja. U prikazu su, osim sadržaja izlaganja, zabilježena pitanja te komentari nakon Janovićeve predavanja.

Prvi komentar dao je australski filozof Robert Sparrow, istaknuvši da napuštanje marksizma nakon pada komunizma nije slučaj svojstven samo Hrvatskoj,

nego i drugim zemljama, naročito istočne Europe. I autorica prikaza Marija Selak osvrnula se na predavanja, pa je rekla da je bilo zanimljivo slušati Janovića kako promovira integrativnu bioetiku. Postavila mu je pitanje o tome što bi mogao reći o filozofskom radu Milana Kangrge i njegovu položaju etičke kritike i odnosa prema klasičnomu njemačkomu idealizmu. Na to je Janović rekao da samo o Fichteu može razgovarati dva sata. To je bio njegov cjelovit odgovor na pitanje, nesumnjivo nedostojan sveučilišnoga nastavnika filozofije. Tako je dao sliku publici da se nedovoljno pripremio za izlaganje i pitanja. Hrvoje Jurić se u raspravi osvrnuo na izjavu da je integrativna bioetika poboljšanje *Praxisa* te je pitao Janovića koje je filozofe koristio da bi uspostavio tu poredbu. Janović je na to odgovorio da je citirani autor prisutan na skupu (očito misleći na Jurića) i da o tomu neće raspravljati. Dakle, po drugi puta nije odgovorio na postavljeno pitanje. Srpski znanstvenik i liječnik Zoran Todorović je istaknuo krajnje nezadovoljstvo načinom organizacije znanstvenoga panela i pitao je kako se uopće Janovićevo izlaganje uklapa u temu skupa. Zbog toga se ironično ispričao drugim izlagačima rekavši da očito organizator neke stvari iz bioetike ne razumije. Time je Todorović difamiranje doveo do razine očiglednosti.

Drugo izlaganje na istomu skupu održao je Tomislav Bracanović s naslovom »Integrativna bioetika: postupajte pažljivo«. Istaknuo je većinom sve one stavove koje je već napisao u radu: »integrativna bioetika je pseudoznanost«, »pati od nedostatka principa koji nas vodi u stvarnim životnim problemima, nije originalna i bioetičari se međusobno citiraju« te da je »projekt dobio značajne količine novca Vlade i taj je novac mogao biti bolje utrošen«. Takvim izjavama u izlaganju Bracanović nije istaknuo samo difamaciju nego i patvorenu kivnost na uspješnost integrativne bioetike koja ima podršku resornoga ministarstva kao, rečeno ekonomskim rječnikom, najoriginalniji hrvatski znanstveni humanistički proizvod.

U raspravi nakon izlaganja ponovno se prvi javio Robert Sparrow koji je rekao da bi Bracanović trebao biti oprezniji kada za nešto kaže da je pseudoznanost jer »integrativno-bioetički žargon, koji je on okarakterizirao kao pseudoznanstveni, prilično je čest među filozofima«. Marija Selak istaknula je brojne međunarodne autore koji su pisali o integrativnoj bioetici, dok je Jurić izrazio zahvalnost Bracanoviću što je međunarodnoj publici prikazao koliko je koncept integrativne bioetike razvijen tako da je postao i temom rasprave. Podijelio je i svoju iznenađenost s publikom jer osobe koje su bili objekti Bracanovićevih spoznaja nisu bili pozvani na skup da, uz njegovo, održe vlastita izlaganja. Jurić je potom pitao Bracanovića koji je njegov etički stav i rekao da je iz njegova izlaganja zaključio da je on »dezintegrativni bioetičar«, te je molio dodatno tumačenje. Po navodu Selak, to je pitanje toliko iznerviralo

32

Lovro Savić, Viktor Ivanković, »Against the integrative turn in bioethics«, str. 273.

33

Ibid., str. 274.

34

Tomislav Janović, »The Strange Fate of Academic Ethics in Croatia: From Marxian Disintegration of Ethics to Integrative Bioethics«. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/653149> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

35

Izlaganja sa skupa dostupna su na sljedećoj poveznici: <http://csb.eu.com/en/conferences/international-conference-enhancement-cognitive-moral-and-mood-14-16-may-2013/> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

36

Marija Selak, »International Conference 'Enhancement: Cognitive, Moral and Mood'. Belgrade, May 14–16, 2013«, *Synthesis philosophica* 55–56 (2013) 1–2, str. 275–279.

Tomislava Janovića da je »tri puta istaknuo da je to *ad hominem* pristup«. Zoran Todorović je pitao Bracanovića o odnosu bioetike i integrativne bioetike, na što je ovaj odgovorio da za njega »nije važno kako dijelimo bioetiku ili kako je definiramo ili tko ju je zapravo izumio«. Tom je izjavom Bracanović prekršio vlastitu tezu o nužnosti normativnosti integrativne bioetike, ako mu nije važno kako se dijeli i tko su njezini pokretači. Nastavio je, zatim, s komentarom da integrativni bioetičari rade samo na sebi, a ne na stvarnim životnim potrebama, na što Janović nije istaknuo da je *ad hominem* pristup. Ipak, Bracanović se na kraju rasprave nije mogao suzdržati da ne istakne kako je integrativna bioetika *najzaslužnija* za promicanje bioetike u Hrvatskoj.³⁸

Raščlamba medijskoga sadržaja

Malo koji znanstveni članak iz filozofije po objavi dobije javni medijski prostor. To je pošlo za rukom Tomislavu Bracanoviću jer je novinar Nenad Jarić Dauenhauer za internetski portal *Tportal.hr* 9. listopada 2012. napisao i objavio tekst naslova »Zagrebačko Sveučilište bogato financira pseudoznatnost?«. ³⁹ Na početku autor citira osnovne teze Bracanovićeve rada, »integrativna bioetika se suočava s nekoliko vrlo ozbiljnih poteškoća i po svim simptomima više nalikuje na pseudoznatnost nego na ozbiljnu znanstvenu disciplinu«, »ne sadrži u sebi ni minimalnu normativnost ili sposobnost da vodi interdisciplinarni pothvat« itd. Zanimljivo je da novinaru nije bio dovoljan »znanstveni« članak nego je i intervjuirao Bracanovića, koji je nadodao da se integrativni bioetičari »izoliraju od svjetskog bioetičkog mainstreama, po čudnoj uvjerenosti u epohalnost vlastitih teorija te po izuzetno agresivnoj medijskoj samopromociji«. Članak u najvećoj mjeri donosi izravan prijevod na hrvatski jezik dijelova Bracanovićeve rada, a završava tobožnjom altruističnom pobudom koja se tiče, po Dauenhaueru i Bracanoviću, krive odluke Senata Sveučilišta u Zagrebu kada je u studenom 2011. godine odlučio iz Fonda za razvoj Sveučilišta izdvojiti 250 000 kuna za projekt pod nazivom »Integrativna bioetika: razvijanje centra izvrsnosti i doktorskog studija na Sveučilištu u Zagrebu«, osobito »ako se uzme u obzir da je za njega odobren šesti po redu najveći iznos od ukupno 72«. Čini se da je nakana ovoga članka bila ne toliko difamacija integrativne bioetike, koliko (samo)promocija neakademski obrazloženoga jala.

Nakon nezakonitoga štrajka maloga dijela zaposlenika Hrvatskih studija te nasilne blokade nastave tijekom ožujka 2017., Ante Čović, koji je tada bio na dužnosti prorektora Sveučilišta u Zagrebu, od dijela medija prokazivan je kao najnegativnija osoba oko koje se vrši reforma i unaprjeđenje Hrvatskih studija k pravnoj osobnosti i statusu fakulteta. Kako su u to doba intenzivno raščlanjivali Čovićeva »krvna zrnca«, na red je ponovno došla difamacija integrativne bioetike. Na novinarskom internetskom portalu *Srednja.hr* novinar Duje Kovačević, inače bivši student Hrvatskih studija i jedan od predvodnika blokade nastave, objavio je 10. travnja 2017. članak »Prorektor Čović 2011. dodijeljen novac za doktorski studij koji još uvijek ne postoji«. ⁴⁰ Ponoivši Dauenhauerovu tezu o dodjeli novca za razvoj integrativne bioetike u vidu centra izvrsnosti i doktorskoga studija, Kovačević je naglasak stavio na doktorski studij. Jedan od nositelja toga projekta, Hrvoje Jurić, Kovačeviću je objasnio da je poradi toga 2017. Senat Sveučilišta u Zagrebu osnovao Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku, da bi doktorski studij imao svoju punu institucionalnu podlogu, znanstveno-stručnu te logističku podršku. Kovače-

vić je članku priložio i relevantnu dokumentaciju izglasanu na Senatu s ciljem prejudiciranja povrjede pravilnika o dodjeli novčanih sredstava. Apsurdizacija ide do tih razmjera da u članku Kovačević naglašava da je provjeravao s Agencijom za znanost i visoko obrazovanje status doktorskoga studija u Upišniku studijskih programa bez da se prethodno informirao da je to posljednja proceduralna instancija koja prethodi početku studija, što je i životno logično bez dodatne provjere toga navoda.

Ante Čović je na te medijske objede odgovorio demantijem 19. studenoga 2017. u kojemu je ključan sljedeći navod:

»Na 8. sjednici Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu, održanoj 23. 5. 2013. godine, na dnevnom redu je pod toč. 119. naveden Prijedlog za pokretanje doktorskog studija integrativne bioetike (u sklopu projekta Fonda za razvoj Sveučilišta u Zagrebu). Prijedlog je utemeljen na Elaboratu o poslijediplomskom doktorskome studiju integrativne bioetike koji je bio priložen materijalu navedene sjednice Fakultetskog vijeća (str. 686-931). Fakultetsko vijeće je na sjednici usvojilo prijedlog i donijelo odluku o osnivanju Centra za integrativnu bioetiku te odluku o pokretanju doktorskog studija integrativne bioetike, oboje u sklopu projekta Fonda za razvoj Sveučilišta u Zagrebu. Nakon što je započela provedba projekta, prof. Ante Čović je Fondu za razvoj Sveučilišta dostavio detaljan Periodički izvještaj o izvršenju projekta – sadržajni i financijski dio, kako putem elektroničke pošte, tako i preporučenom pošiljkom te neposrednom predajom u urudžbeni ured Filozofskog fakulteta. Prof. Čović je Fondu za razvoj Sveučilišta dostavio i detaljan Završni izvještaj o izvršenju projekta – sadržajni dio s prilogima, financijski dio s prilogima te potrošnju sredstava prema restrukturiranom financijskom planu s prilogom. Završni izvještaj je uredno zaprimljen na Sveučilištu u Zagrebu.«⁴¹

Upravo je tom izjavom Čović, kako je i sâm naveo, odbacio »maliciozne, klevetničke i neistinite navode« objavljivanjem takvoga članka te je istaknuo da je »u travnju 2017. razgovarao s autorom članka, Dujom Kovačevićem, i objasnio sve o provedbi navedenog projekta«, na što se Kovačević novinarski nekorektno uopće nije osvrnuo, nego je u članku od 10. travnja posebno istaknuo da Čović nije odgovarao na njegove upite.

Drugi članak u kojemu se problematizira promicanje projekata o integrativnoj bioetici napisao je Nikola Baketa s Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu 19. srpnja 2017. godine, što je također objavljeno na novinskom portalu *Srednja.hr* pod naslovom »[ANALIZA] Sve istinito i bitno lijepo piše u Universitasu, samo je pitanje za koga je istinito i bitno«. U napisu je interpretirao sadržaj hrvatskih sveučilišnih novina *Universitas* te zbrojio da od brojeva 73 do 92 postoji 13 članaka koji su posvećeni temama integrativne bioetike. Retorički se, stoga, pita da »zasigurno postoji dobro objašnjenje koje podrazumijeva važnost Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku«, problematiziravši to s činjenicom da je Ante Čović kao začetnik toga projekta

37

Ibid.

38

Nenad Jarić Dauenhauer, »Zagrebačko Sveučilište bogato financira pseudoznanost?«, *Tportal*. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/tehnolo/clanak/zagrebacko-sveuciliste-bogato-financira-pseudoznanost-20120620> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

39

Duje Kovačević, »Prorektoru Čoviću 2011. dodijeljen novac za doktorski studij koji još uvijek ne postoji«, *Srednja.hr*. Dostupno na:

<https://www.srednja.hr/faks/prorektoru-covicu-2011-dodijeljen-novac-za-doktorski-studij-koji-jos-uvijek-ne-postoji/> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

40

Ante Čović, »Zahtjev za objavu ispravka ne-točne informacije od 19. 11. 2017. godine«, *Srednja.hr*. Dostupno na: <https://www.srednja.hr/faks/prorektor-covic-odbija-komunicirati-s-nama-poslao-nam-demanti-kojem-tvr-di-da-ne-odbija-komunicirati-s-novinarima/> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

od 2014. prorektor Sveučilišta u Zagrebu, pa se time stvara himbeni krimen koji je Baketa nastojao ovim tekstom prokazati i denuncirati.⁴²

Posljednji članak koji se izravno dotiče difamiranja integrativne bioetike napisao je spomenuti Nenad Jarić Dauenhauer i objavio 29. siječnja 2018. na novinskom internetskom portalu *Index.hr*, naslovljen »Što Krešimir Mišak radi na znanstvenom skupu koji je skupo plaćen vašim novcem?«. ⁴³ U tekstu se bavi problematizacijom toga što se novinar Hrvatske radiotelevizije i voditelj emisije »Na rubu znanosti« pojavio na tribini međunarodnoga transdisciplinarnoga simpozija *Bioetika i aporije psihe*, čime je želio ojačati već poznato promicanje tvrdnje o pseudoznanstvenim obilježjima integrativne bioetike. Da bi dodatno ojačao taj argument, dodatno je ozloglasio sudionice tribine Anu Perišić i Nikoletu Vujović, te uvrstio poznate komentare Tomislava Bracanovića, ali i komentare Borisa Lenharda, Tvrtka Jolića i Tome Antičića, što je promućurno nazvao »oštrom reakcijom znanstvenika«. Bracanović je, uz već poznate teze, istaknuo jesu li sudionici tribine »spremni preuzeti odgovornost za eventualne negativne posljedice svojeg educiranja javnosti«, čime je ponudio zabrinutost ravnu usporedbi da će tribina pridonijeti nuklearnoj katastrofi i upitnomu opstanku čovječanstva, a sve s ciljem difamiranja. Rekao je i da su postavke integrativne bioetike »u više navrata u svjetskim časopisima diskreditirane kao pseudoznanstvene«. Iz tih je izjava očita destrolucija projekta, ali i hiperbolizacija Bracanovićeve i Savić/Ivančkovićevih dvaju članaka jer ih je Bracanović u Jarićevoj interpretaciji predstavio kao višebrojne i gorostasne tekstove uvažene međunarodne negativne kritike, da bi nakon toga ponovno prepričavao i reklamirao članke s očitom dijabolizacijskom interpretacijom:

»... neka vrsta pseudoznanosti ili pseudofilozofije koja se svodi na nabacivanje učenim, ali zapravo besmislenim i beskorisnim frazama. [...] Gotovo sam siguran da će integrativna bioetika posve iščeznuti nakon što njezini 'utemeljitelji' odu u mirovinu, te kada mlađe generacije shvate da etiketa 'integrativnog bioetičara' baš i nije najbolja odskočna daska za karijeru u bilo kojem akademskom okruženju koje njeguje kakve-takve standarde.«

Lenhard, predstavljen kao uvaženi znanstvenik svjetskoga glasa s Imperial Collegea u Londonu, izrekao je sljedeće neprotumačive teze:

»... izbor tema i sudionika ove tribine samo još jednom pokazuje da je 'Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku' iz temelja neznanstven i lišen bilo kakve izvrsnosti, te da je sramota i skandal da se vrlo ograničena državna sredstva troše na ljude i teme koji to nikada ničim nisu zavrjedili. [...] Cijela ekipa koja je dovela do stvaranja ovog centra uključuje šarenu menažeriju beznačajnih filozofa koji su umislili da su bioetičari, protivnika cijepljenja, teoretičara zavjera, veterinarskih homeopata, katoličkih neoludita koji vjeruju da je HIV uzročnik AIDS-a i sličnih čiji su razmjeri akademske patologije do u nebo vapijući čak i za niske hrvatske standarde. [...] Suorganizator ove tribine je Hrvatsko bioetičko društvo, koje bi trebalo biti krovna udruga hrvatskih stručnjaka za bioetiku. U stvarnosti, u njemu nema ljudi s minimalnom stručnošću za bioetiku.«

Posebno je zanimljiv istup Tome Antičića, tadašnjega državnoga tajnika u Ministarstvu znanosti i obrazovanja, koji je s uloge komentatora u članku trijumfirao u svojevrsni glas razuma i glas ne samo ministarstva nego i čitave hrvatske znanosti s riječima »da njegova institucija nikako ne podržava promicanje pseudoznanosti i angažiranje ljudi poput Krešimira Mišaka na znanstvenim skupovima«.

Međutim, taj događaj nije bio ni znanstveni skup, ni dio programa znanstvenoga skupa, nego samostalna tribina, a tribina niti nije bila predstavljena u sklopu simpozija *Aporije psihe*. Naime, postoji ciklus tribina *Aporije psihe*:

filozofske, psihijatrijske i bioetičke perspektive koja se izvodi od 2016. i međunarodni transdisciplinarni simpozij *Bioetika i aporije psihe* koji se izvodi od 2017., no ti događaji nisu programski povezani. Ako se u Dauenhauerovu članku provjeri poveznica na programsku knjižicu⁴⁴ i ako se ista pročita, vidjet će se da te tribine nema u programu jer nije dio skupa, ali će se isto tako primijetiti i sudjelovanje niza stručnjaka iz raznorodnih znanstvenih područja. Nadalje, tribina nije organizirana pod Znanstvenim centrom izvrsnosti za integrativnu bioetiku, nego Hrvatskim bioetičkim društvom u suradnji sa studentima, i to bez troškova organizacije. Potrebno je također istaknuti da su u spomenutom ciklusu tribinâ *Aporije psihe*, koji se izvodi od 2016. godine, sudjelovali, među ostalima, psihijatri Vlado Jukić, Hugo Koetsier, Stanislav Matačić, Zlatko Bastašić, Slavko Sakoman, Hrvoje Handl, Slađana Štrkalj-Ivezić i Robert Torre, psiholog Frans van Mierlo, te druga ugledna akademska i strukovna imena, što svjedoči o njezinu stručnomu značaju i zapaženosti, odnosno o tematskoj promišljenosti pojedinih događanja i znanstvenostručnim razlozima za izbor gostiju.

Zaključak

Ako bismo kanili tražiti osobe i događaje iz prošlosti koji su usporedivi s poviješću difamiranja integrativne bioetike, onda bi to bili staroatenski sikofanti i ranonovovjekovni progoni te spaljivanja vještica. Dopis grupe filozofa iz 2008. nije ništa do neosikofantskoga traktata, samo što ovdje ne govorimo o oštećivanjima svetih smokava, nego o sustavnoj i zaokruženoj destrukciji, difamaciji i dijabolizaciji integrativne bioetike koja se protegla kroz moderni progon vještica u vidu etizacije⁴⁵ s tobožnjim znanstvenim sadržajem uz zornu medijsku podršku, što je trebao biti *malleus maleficarum* kao usud i djelo neznanstvenoga jala nad najuspješnijim hrvatskim znanstvenim humanističkim konceptom unazad 30 godina hrvatske neovisnosti i samostalnosti. Usporedba integrativne bioetike s nasljeđem zlokobne komunističke prošlosti dodatno je trebala nanijeti gnjev demokratski osviještenih znanstvenika nad integrativnom bioetikom, a faktično je potvrdila teoriju postkomunističkoga kaosa,⁴⁶ tj. svjesnoga odnosa u državi i društvu potaknutoga kaotiziranjem normativne sfere koje je usmjerena k suprotnim ciljevima. Jednom riječju – destroluciji. U konačnici, nakana svih tekstova bila je upućena u svrhe namjernog širenja lažnih informacija, zlorabe položaja znanstvenika, obilje-

41

Nikola Baketa, »[ANALIZA] Sve istinito i bitno lijepo piše u Universitasu, samo je pitanje za koga je istinito i bitno«, *Srednja.hr*. Dostupno na: <https://www.srednja.hr/faks/analiza-istinito-bitno-lijepo-pise-universitatu-pitanje-koga-istinito-bitno/> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

42

Nenad Jarić Dauenhauer, »Što Krešimir Mišak radi na znanstvenom skupu koji je skupo plaćen vašim novcem?«, *Index.hr*. Dostupno na: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/sto-kresimir-misak-radi-na-znanstvenom-skupu-koji-je-skupo-placen-vasim-novcem/1021927.aspx> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

43

Dostupno na: <http://www.bioetika.hr/wp-content/uploads/2017/11/BiAPs-publikacija.pdf> (pristupljeno 30. 8. 2022.).

44

O suvremenomu progonu vještica u preobraženom obliku vidjeti: Pavo Barišić, Ante Čović, »Ethisierung im Licht der Dichotomie von Recht und Moral«, *Synthesis philosophica* 67 (2019) 1, str. 87–103, doi: <https://doi.org/10.21464/sp34107>.

45

Ante Čović, »Demokracija i partitokracija. Rasprava o moralnim osnovama politike«, *Filozofska istraživanja* 24 (2004) 1, str. 188–192.

žen novinarskom neetičnošću te pokušajem ideološkoga progona i stvaranja tabua u maniri slavne rečenice francuskoga polihistora Pierre-Augustina Carona de Beaumarchaisa i filozofa Francisa Bacona:

» Klevećite, klevećite, nešto će od toga uvijek ostati!«⁴⁷

Vlatko Smiljanić

History of Defaming Integrative Bioethics

Abstract

In the paper, the author deals with the history of attempts to defame integrative bioethics by a group of Croatian philosophers and incidental media appearances in which the tendency was to slander the long-standing research concept of the Zagreb bioethics school. In the introduction, a historical overview of the basic qualitative and quantitative results of integrative bioethics in the Croatian and European context is given. This is followed by an analysis of the context of defamation of integrative bioethics and the actors of defamation, separated according to "scientific" and media content. Finally, the attempt to compromise and profane integrative bioethics is interpreted as part of the destrolution phenomenon, the theory of post-communist chaos and the production of fake envy.

Keywords

defamation, destrolution, integrative bioethics, neosicophantism, witch persecution, theory of post-communist chaos, Zagreb bioethical school